

Samotne ciało

Dziecko rodzi rodziców

Stanisław Jerzy Lec, *Myśli nieuczesane wszystkie*,
Noir sur Blanc, Warszawa 2007, s. 496.

Samotne ciało

Doświadczenie cielesności
przez dzieci i ich rodziców

redakcja naukowa
Katarzyna Schier

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2020

Recenzje:

dr hab. *Anna Cierpka*, Uniwersytet Warszawski

dr hab. prof. ucz. *Wioletta Radziwiłłowicz*, Uniwersytet Gdański

Redaktor prowadząca:

Anna Raciborska

Redakcja i korekta:

Magdalena Mendys

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Copyright © 2020

by Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

**Publikacja dofinansowana ze środków
Wydziału Psychologii Uniwersytetu Warszawskiego**

ISBN 978-83-65390-92-9

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Wiślana 8 (róg Browarnej), 00-317 Warszawa

tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: Master, Łódź

Druk i oprawa: Mazowieckie Centrum Poligrafii, Marki k. Warszawy

SPIS TREŚCI

KATARZYNA SCHIER

Wprowadzenie	11
---------------------------	----

NATALIA GŁOWACKA

ROZDZIAŁ I. „Nauczyliśmy się tego od rąk, które kiedyś nas otaczały” – związek dotyku i relacji z rodzicami z obrazem ciała	17
Wprowadzenie	17
Biologiczna potrzeba bycia dotykany	17
Dotyk a więź z rodzicami	21
Dotyk a obraz ciała	24
Badania własne	26
Cel badań	26
Osoby badane	26
Metoda badania	27
Wyniki badań	29
Analizy dodatkowe	31
Dyskusja wyników	32
Podsumowanie i wnioski	36

KATARZYNA AKSAMIT

ROZDZIAŁ II. Doświadczanie bliskości fizycznej i obraz ciała u dzieci w wieku szkolnym	39
Obraz ciała	39
Rozwój obrazu ciała	40
Zaburzenia obrazu ciała	41
Dotyk	43
Istota zjawiska dotyku	43

Rodzaje dotyku i jego funkcje	45
Badania własne	47
Przedmiot i cele badania	47
Metoda badania	48
Analiza wyników	50
Dyskusja wyników	53

MARTA RUZIK

ROZDZIAŁ III. **Obraz ciała a przebieg procesu**

separacji-indywiduacji u młodzieży	57
Wprowadzenie teoretyczne	57
Badania własne	64
Osoby badane	65
Metoda badania	66
Wyniki i wnioski	68
Dyskusja wyników i podsumowanie	69

ALEKSANDRA JUSZCZYK

ROZDZIAŁ IV. **Czynniki ryzyka rozwoju zaburzeń odżywiania**

a obraz rodziców w umyśle adolescentów	75
Zaburzenia odżywiania	75
Niezadowolenie z ciała i internalizacja społecznego ideału wyglądu	78
Badania własne	80
Cel badań	80
Metoda badania	81
Kwestionariusz KFB (Kwestionariusz dzieciństwa)	81
EAT-26 (Kwestionariusz postaw wobec jedzenia)	82
SATAQ-4 (Kwestionariusz postaw wobec wyglądu). . . .	83
CDRS – Rysunkowa skala oceny sylwetki	84
Osoby badane	84
Wybrane wyniki badań	85
Internalizacja społecznego ideału wyglądu a niezadowolenie z ciała	85
Zapisany w umyśle obraz rodziców z okresu dzieciństwa i jego związek z pozostałymi badanymi zmiennymi	85
Dyskusja wyników	87

BEATA ZDUŃCZYK

ROZDZIAŁ V. **Niekarmiąca relacja karmienia. Rozważania**

na temat jedzenia u dzieci z cukrzycą typu 1	94
Funkcja karmienia w relacji matka–dziecko	94
Cukrzyca typu 1	97
Leczenie dzieci z cukrzycą typu 1	98
Psychologiczne znaczenie chorowania dziecka na cukrzycę	99
Odżywianie dziecka z cukrzycą	101
Interakcje między rodzicami i małymi dziećmi w trakcie posiłków	101
Znaczenie jedzenia – perspektywa medyczna i psychologiczna	102
Zaburzone jedzenie u nastolatków z cukrzycą	104
Zaburzenia odżywiania u pacjentów z cukrzycą typu 1	105
Epidemiologia i etiologia zaburzeń odżywiania u pacjentów z cukrzycą typu 1	105
Diabulimia	108
Konsekwencje zaburzeń odżywiania i cukrzycy typu 1	108
Aby relacja karmienia stała się bardziej karmiąca	110

MAJA ZDANIEWICZ

ROZDZIAŁ VI. **„Wewnętrzne plugastwo” – dysmorfofobia**

a doświadczenie emocji i własnego ciała	112
Dysmorfofobia	112
Ogólna charakterystyka zaburzenia	112
Powiązania BDD z innymi trudnościami funkcjonowania ..	113
Geneza dysmorfofobii – ujęcie psychodynamiczne	114
Badania własne	116
Przedmiot i cele badawcze	116
Narzędzia badawcze	117
Rozszerzona autorska ankieta	117
<i>Body Dysmorphic Disorder Questionnaire (BDDQ)</i> <i>for Adults</i>	118
<i>Body Dysmorphic Disorder Symptom Scale</i> (BDD-SS)	120
Wielowymiarowy Kwestionariusz do Badania Obrazu Ciała (<i>Multidimensional Body-Self Relations</i> <i>Questionnaire</i> , MBSRQ)	121
Osoby badane i hipotezy badawcze	121

Wyniki badania	122
Występowanie BDD	122
Objawy zaburzenia dysmorficznego a obraz ciała	122
Regulowanie pobudzenia emocjonalnego poprzez rozgrywanie emocji w sobie, brak ich ekspresji a objawy zaburzenia dysmorficznego	123
Doświadczenie emocji w przeszłości a objawy zaburzenia dysmorficznego	124
Natężenie emocji negatywnych a objawy zaburzenia dysmorficznego	124
Analizy dodatkowe	126
Dyskusja wyników	126
Częstotliwość występowania dysmorfofobii	126
Dysmorfofobia a obraz ciała	127
BDD a regulacja i ekspresja emocji	128
BDD a doświadczenie emocji	130
Ciało jako „pojemnik”	132
Podsumowanie – „dziecko w umyśle” rodzica	133

JOANNA RADOSZEWSKA

ROZDZIAŁ VII. Jedzenie jako problem. Kryteria diagnozy

i znaczenie objadania się dzieci w wieku 6–13 lat	136
Wprowadzenie. Charakterystyka zjawiska	136
Znaczenie objadania się	140
Ilustracja kliniczna	143

ALICJA TELEJKO

ROZDZIAŁ VIII. Nieśmiałość i obraz ciała u dziecka

a styl wychowawczy matki	146
Nieśmiałość	146
Istota zjawiska nieśmiałości	146
Charakterystyka nieśmiałości	147
Rozwój nieśmiałości w środowisku rodzinnym	149
Obraz ciała	150
Charakterystyka obrazu ciała	150
Rozwój zaburzeń obrazu ciała	151
Nieśmiałość a obraz ciała	153
Badanie własne	155
Metoda badania	155
<i>Children's Shyness Questionnaire</i>	155
<i>Shyness Scale</i>	156

Rysunkowy Test Obrazu Ciała dla Dzieci (<i>Körperbildmaltest für Kinder</i> , KBMT-K)	156
Skala Oceny Ciała (<i>Body Esteem Scale</i> , BES)	157
Skala Postaw Rodzicielskich (SPR)	158
Autorska ankieta mierząca postawy dzieci wobec stylu wychowawczego matek	159
Wyniki i dyskusja	159
Podsumowanie rezultatów badania i wnioski	164

JUSTYNA CIEŚLIŃSKA

ROZDZIAŁ IX. **Stawanie się poprzez dotyk.**

Psychologiczna ocena rozwoju w procesie

terapii neurorozwojowej niemowląt	166
Prawidłowości rozwoju psychoruchowego niemowląt	166
Etapy rozwoju dziecka	166
Dzieci z grup ryzyka zaburzeń rozwoju jako adresaci terapii neurorozwojowej	168
Zdobywanie doświadczeń lokomocyjnych w relacji z opiekunem	169
Metoda NDT-Bobath	170
Ilustracja kliniczna	172
Początki procesu usprawniania	172
Wspieranie aktywności ruchowej dziewczynki podczas swobodnej zabawy z matką	176
Zuzia wykonuje ćwiczenia razem z mamą na sali rehabilitacyjnej	179
Podsumowanie	180

KATARZYNA SCHIER

ROZDZIAŁ X. **Samotne ciało. Doświadczenie**

cielesności przez dzieci i młodzież	182
Wprowadzenie	182
Poczucie samotności	182
Ciało i obraz ciała	185
Przykład kliniczny – Siłana	188
Bajka	188
Analiza bajki	189
Aspekt intrapsychiczny	191
Aspekt interpersonalny	193
Aspekt kulturowy	196
Relacja psychika–ciało. Samotny umysł i samotne ciało	200
Formy pomocy samotnym dzieciom	203

Literatura cytowana	211
Indeks nazwisk	241
Indeks rzeczowy	253
Noty o Autorkach	257